

Elmaradt kézsorítás

Ivan Ivanji

Ez Stole, Dragica, a mi Stolenk! Stole, a feleségem...

Hirtelen bennrekedt a szó. Semmi sem mutatta, de megérezte, hogy valami nincs rendben. Stole pincér meglehetősen mélyen meghajolt, olyan mélyen, hogy már nem is látszott az arca. Csak a haja, gondosan fésült, fényes, fekete haja látszott. A választéknál már enyhén ritkult, előtűnt a fejbőr szokatlan fehérsége. A meghajlás egy csöppet megbontotta a frizura kínosan gondos rendjét, s a haj már nem leplezte a koponya kezdődő kopaszságát, pedig hát Stole brillantint is használt.

A hallgatás csak egy pillanatig tartott, de szinte megsűrűsödött a ki nem mondott kellemetlenségektől. Az imént még meleg, bársonyos klub-hangulat mintha tovaszállt volna. Helyébe — egy mondat miatt, amelynek nem volt semmi bántó melléköngéje — megmagyarázhatatlan feszültség tolakodott. Nem tehetett ellene semmit, hiszen nem is sejtette, hol történt hiba, még kevésbé értette a lényegét. Stole pincér közben, természetesen, már rég fölegyenesedett, és kellemes, kifejezéstelen, széles arcán mosoly ült. Dragica csak annyit mondott: „Örvendek”. Mosolya szembetalálkozott Stole mosolyával, de az övé más, egész más volt. Dragica tudatosan, a magabiztosság teljes érzetével használta mosolyát, úgy, ahogyan a tapasztalt, öreg mesterember veszi kezébe a számtalan fogástól fényesre kopott, tenyeréhez simuló, megszokott szerszámot. Fiatal volt, annyira fiatal — arcán félreismerhetetlenül meglátszott kora —, hogy nem is lehetett megérteni, hogyan válhatott mosolya ennyire megszokottá, ennyire egygé vele. A pincér és a szép fiatalasszony mosolya elkerülte egymást a levegőben. Dragica nem nyújtott kezet Stolenak.

Toma egy kicsit kiábrándultnak érezte magát, s ekkor újra, váratlanul megsajdult a foga. Nem állta meg, nyelve hegyét odaérintette a

fájós foghoz, és talán ezért nem szólt semmit. Tudta, hogy nyelvének mozdulatát, amint az odvas fog felé hajlott, nem lehet észrevenni, mégis nyugtalanzkodott miatta, mint amikor valaki titkon rosszat tesz. Nem szerette volna, ha észreveszik, hogy bármi is romlott, rothadt benne, még akkor sem, ha az a valami nem más, csak egy fog. Titkolta a fogfájást az asszony előtt. Ki tudja miért, az volt az érzése, hogy a lyukas fog öregíti, sokkal öregebbé teszi, sietett tehát áthidalni ezt a pillanatot is. Ételt, italt rendelt, s ez átlendítette a szakadék fölött, amely a szőnyegek, képek, lágy fények, elveszett mosolyok között keletkezett. Úgy tartotta kezében az étlapot, mint valami fegyvert, amivel kivághatja magát a bajból — olyan volt az számára, mint az erdőben magányosan bolyongó embernek a fűtyszó. Röviden megbeszélte a dolgot Dragicával, fölvilágosítást kért a pincértől, majd rendelt. Stole sohasem szokott hibázni, most is csak bólogatott, helyeslően. Egész magatartása, minden pillantása dicsérte, biztatta a vendéget: Ez igen! Ez aztán az ingyenc. ez tudja, mitől döglök a légy! Szakértő, minden ételről, italról tudja, mit ér. Előkelő, disztinvált ember... A pincérek közül Stole kapta a legnagyobb borraivalókat, mert magatartása nagyra növelte vendégeinek önbizalmát. Egy ilyen pincér mellett minden ember biztonságban, zavartalanul érezhette magát, olyan nyugodtnak, amilyen egy leány társaságában sohasem lehetett.

Stolenak nem volt szüksége noteszra. Enélkül sem feledkezett meg semmiről. Dehát rendelni sem lehet a végtelenségig. És amikor a pincér egy újabb, de már nem olyan mély meghajlással távozott, Toma egyedül maradt feleségével. Először vitte el a klubba, ahol — amíg legényember volt — estéinek nagy részét töltötte. Az ügyetlenül végigcsinált bemutatás után logikusnak érezte, hogy Dragica kezét nyújt Stolenak, esetleg talán föl is áll, hogy a makulátlanul tiszta, kikeményített fehér kabátba öltözött, korosodó embert úgy köszöntse, mint Toma barátait, az igazgatókat, képviselőket, tábornokokat — korábbi életének részeit. Tomát minden érdekelte, ami felesége életéhez tartozott, és gyöngéd érzelmeket táplált minden iránt, ami kapcsolatban állt hajdani életével. Ha elgondolkozott volna a jelenet fölött, egy szemernyi hibát sem találhatott volna a fiatalasszony viselkedésében, hiszen a nők nem szoktak fölállni, ha egy férfit bemutatnak nekik, egy nőnek nem kell kezét nyújtania, hogy üdvözljön egy pincért. Végtére is a pincér nem tábornok. Mielőtt idejöttek, egyáltalán nem gondolt arra, mi lesz, hogy lesz, s ha megkérte volna Dragicát: — Te, vigyázz egy kicsit, az a pincér ott, a klubban, kedves, öreg bútor. Légy jó kislány, adjál neki pacsit, bemutatlak neki, számára sokat jelent az ilyesmi! — az asszonyka szó nélkül teljesíti kívánságát. Általában, ha kért tőle valamit, felesége mindig megtette. De miért lett egyszerre olyan fontos, hogy mit gondol egy pincér az ő házasságáról?

A fogfájás ismét jelentkezett.

A hallgatás már hosszabb volt egy pillanatnál, hosszabb a megengedettnél. Tudta, meg kell szakítania, de éppen ebben a pillanatban — nem a pincér miatt, nem is a fogfájás miatt —, ezúttal először merült föl benne a kérdés: Valóban meg kellett nősülnöm? És éppen egy ennyivel fiatalabb nőt kellett elvennem?

Toma azok közé az emberek közé tartozott, akiket a háború utáni másfél évtized nem változtatott meg lényegesen. Még most is partizán politikom volt. Noha gondolkodás nélkül, ösztönös ízléssel választotta ki a ruhája színéhez illő nyakkendőket és harisnyát, sohasem jutott eszébe,

hogy rossznéven vegye régi bajtársaitól, ha vétettek az izléses öltözködés szabályai ellen. Természetesnek tartotta, hogy autója van, de azért megkönnyebbülten vette tudomásul, hogy az utcákon és az utakon mindennap több a motoros jármű. Nem azért kellett neki a gépkocsi, hogy elválassza az emberektől, számára a motor az életmód kifejezője volt. Semmi a világon nem kényszeríti olyan erővel az embereket, hogy egyidejűleg gondolkozzanak és cselekedjenek, mint egy autó. Egyidőben ügyelni jobbra is balra is, vigyázni a gyalogjárók zebracsíkjaira, hátrapillantgatni a tükörben, egyszerre látszólag ellentmondó mozdulatokat tenni, kényszeríteni mindkét kezét és lábát, hogy egymástól függetlenül dolgozzanak, hogy mindez együtt — az áttételek és tengelyek segítségével — száz lóerő egybevágó tevékenységévé váljék, sokkal több ez a sebességnél, a krómnál és nikkelnél, a száguldásnál térben és időben: belsejében változtatja meg az embert. Néha eszébe jutott, hogy nem mindenkinek van lakása, neki viszont nagyobb jutott, mint amekkora egy magányos embernek okvetlenül szükséges. Valójában egy szobában lakott, a másik kettő — Dragica odaköltözéséig — számára üres volt, pedig bútor is volt bennük. Azzal vigasztalta magát, hogy minden jobb suszternek, bádognak, filmesnek, festőnek, írónak és más effajta embernek sokkal nagyobb a jövedelme, mint neki.

Mindig könnyűszerrel teremtett közvetlen kapcsolatokat az emberekkel. Nem is kellett erőlködni. Mint politikai biztosnak, szüksége volt erre a tulajdonságra, de annak idején sem fejlesztette céltudatosan ezt az erényt, és sohasem gondolkozott arról, hogyan is bánik az emberekkel. Ösztönös, vele született tulajdonság volt. Mara néni, a félénk takarítónő, „fiam”-nak szólította, ha olyankor nyitott be dolgozószobájába, amikor már a többiek elmentek. Szeretett utolsónak maradni, mert nem érkezett elsőnek. A portásnak kijárt a „druszám” megszólítás, és Toma bácsi viszonzta is ezt a közvetlenséget. Tegezték egymást. Észrevette, hogy egyik-másik fiatal mérnök hízeleg neki, de akadtak olyanok is, akik minden ok nélkül ellenkeztek vele, nehogy azt képzelje, hízelegni akar-nak. A kereskedelmi osztály vezetőit minden gúnyolódási szándék nélkül urazta. A portást meg a takarítónőt azonban jobban szerette náluk, és ez irányú rokonszenvét egyáltalán nem tartotta összeegyeztethetetlennek a párizsi nyakkendőkkal, az olasz harisnyával és az autóval — mindezt a saját személyéhez tartozónak érezte.

A magány mind gyakoribb vendége lett.

Éjszakánként, amikor az utolsó villamos csörömpölése is elveszett a távolban, és elhalkult az utca minden neszezése, egyedül maradt a takaró alatt. Nem tudott elaludni, pedig szeme már égett az olvasástól. Az álom kerülte, viszont semmi sem maradt az eszében abból, amit olvasott. Meglepő, gátlástalan, távoli, leggyakrabban azonban egészen közeli jövője tárult ki előtte ilyenkor, egy pillantással föl sem mérhette ezt az egész világot. Nem éppen halálfélelem volt, amit érzett, de az elmúlt tizenöt esztendő mégis okozott annyi változást, hogy másként gondolt a halálra. A tizenöt év nem jelentett akkora távolságot, mint amekkora az a szakadék volt, amely a háborúban fenyegető halált elválasztotta attól a rémtől, amely mint valami éjfekete mén tört rá, és lelegette a gondolatokat álmatlanságának mezejéről. Íróasztalának fiókjában egy piros bőrtek porosodott, abban volt vitézségi érme meg a többi háborús kitüntetés. Tetszelgett magának abban a szerepben, hogy nem sokra tartja kitüntetésait — talán ez volt az egyetlen póz, amit megengedett magának. Jól tudta, hogy kellő helyen és kellő időben férfiasan,

bátran állta meg helyét, s ettől nem egyszer melegegett meg a szíve tája. De csak egy-két pillamatra. Az új halál azonban minden éjjel mind közvetlenebbül, intimebben és makacsabbul állt ágya mellé. Nem olyan-fajta veszély volt ez, amire géppisztolyból le lehet adni egy sorozatot, nem. Nagy, riasztó, szükségtelen kapu volt, a semmibe nyílt. Ostoba dolog meghalni — gondolta magában, miközben tenyere alatt a paplan selymét, mellén meg a pizsama friss, simuló anyagát érezte. A háborúban nemigen ért rá megfigyelni, hogy a szalmaszálak csiklandozzák az arcát, egyetlen érzéke sem volt szabad, hogy meglássa: piszkos az inge. Nem is érkezett el hozzá akkor a halál tudata, csak a veszélyt érezte.

Égzséges, jó fogai voltak akkortájt.

Fogának sajjása mostanában munka közben meg éjszaka is fölrezen-tette. A gyógyszerek csak rövid időre hoztak enyhülést, és gyakran kellett a fogászok kinzószékébe ülnie. Túrte a vegyszerek bűzét és a nikotinszagú ujjak tapogatását szájában. „Ezt a fogat ki kell húzni, ezt meg betömni!” — hallotta, de akár ezt, akár azt hallotta, mindig csak fájdalmat érzett. A halál szinte belefúrta magát állkapcsába. A háborúban kívülről jött, repülőgépen suhant, harcokcsiban kuporgott a halál, puskatust szorított arcához, géppuska ravaszát húzta meg. Most sokkal kisebb volt, egészen piciny, de — benne volt. Ez volt a különbség.

A nők szeretik nézegetni magukat. Tudta ezt, és mindjárt két nagy tükröt is vett Dragicának. Neki, azelőtt, csak a fürdőszobában volt tükre, a borotválkozáshoz. Pedig a férfiak is megnézik magukat néha a tükörben: reggelenként a fürdőszobában, de másutt is, a liftben, a mozik és a színházak előcsarnokában... Jó napot! Ismerjük egymást. A homlokzatot könnyű megváltoztatni. Én volnék ez? Ha egy kicsit másként fészülöm a hajamat, ha bajuszt növesztek, ha sötét szemüveget biggyesztek orromra — máris megváltozott a külsőm. Lényegében persze semmi sem változik, a fogam sem, és a lidéronyomás is marad. S ahogy a tükörbe nézek, azt is tudom, hogy egy napon nélkülem is minden ugyanígy megy tovább, ugyanilyen rendben, éppen úgy, ahogyan a tükör sem változik meg, ha eltűnik belőle egy-egy mulandó kép. Akkor is lesz kenyér meg aludttej a tejcsarnokokban. A nyári zápor akkor is tisztára mossa az utcát, és a nap buzgón fölzsáritja a nedvességet, mint az a kis zümmögő villamosgép a haját. Senki sem érzi hiányodat. Életednek nyoma, amire végeredményben olyan büszke vagy, nem lesz más, mint egy bazalttömbbe vésett név, egy adat a krónikák sárguló lapján, egy szám, meg ez: a rohambrigád politikai biztosa.

Tudta, hogy már nem fiatal ember. Enyhe gúnnyal agglegénynek nevezték. Valami már elmúlt.

Furcsa kapcsolat alakult ki közötté és azoknak a kávéházaknak a pincérei között, ahová rendszeresen be-betért. Pedig nem volt kivétel. Elég éles szeme volt, hogy meglássa a helyzet komikumát, de ahhoz már nem volt ereje, hogy szembeszálljon vele. Ő is meg mások is — nőtlenek, vagy korán nősült, régi házások, akik esténként elmenekültek unalmas otthonukból — a pincérek között találtak egyoldalú barátokra. Stole ebből a szempontból eszményi volt. Toma ritkán jutott szóhoz, ha barátai-val beszélgetett. Azaz sohasem volt kedve, hogy magáról beszéljen. Mindig akadtak társaságában bőbeszédű emberek, akik szinte lesték az alkalmat, hogy valaki hallgassa őket, s máris áradt belőlük a szó, mint a víz a marokra szorított, teli szivacsból. Rettegett attól, hogy hozzájuk

hasonlítson. A diszkrét és hűséges Stole társaságában nyomát sem érezte ennek a veszélynek. Enyhén, figyelmesen meghajolva állt mellette, testtartása előzékenységet fejezett ki — nem szolgálai alázatot —, és csupa figyelem volt. Toma semmit sem tudott Stole magánéletéről. Nem mintha nem érdeklődött volna mások ügyei felől. Pompás érzéke volt a hozzá beosztottak ügye-bajos dolgai iránt. Nemcsak Mana néni unokájának ötösei érdekelték, hanem azok a pontyok is, amelyeket druszája, Toma bácsi fogott szabadnapjain a Dunában. Stole iránt semmiféle lekötelezettséget nem érzett, amint a beteg sem érez kötelezettséget orvosa iránt. A pincér éveken át mindent tudott róla. Egészen házasságáig. Ha Toma hosszabb időre elmaradt a klubból, ha szabadságra ment, ha külföldre utazott, hazatérve örömmel üdvözölte Stole-t, és szívélyesen érdeklődött: hogy és mint van. Választ azonban nem várt. Stole nem is próbált felelni ilyen kérdésekre. Néhanapján másféle szolgáltatásokat is tett Stole. Amerikai cigarettát szerzett neki, amikor Tomának rövid, de viharos és ostoba viszonya volt egy balerinával. Toma nem szerette volna, ha a pincér föltételezi, hogy maga szívja el a celofánba csomagolt devizakihágásokat, beszámolt hát Stolenak a táncosnőről is. Stole a pszichoanalitikust, a gyóntatót helyettesítette, ő volt a föld, aminek mindent meg lehet mondani. Toma maga sem tudta, miért szégyellte, hogy bárki előtt is beszéljen fogfájásáról. Emiatt, meg a ragyogó edények, a vastag szőnyegek puha érintése, a jó ételek, a nehéz vörösborok miatt érezte a klubban az otthon légkörét, ami igazi otthonából, abból a három szobából hiányzott. A klub volt a pótotthon. Ennyire meg jogot érzett.

Néha szinte félt hazamenni a lakásba, ahol a fiókba zárva hallgattak a vitézési érmek.

Persze nem Dragica volt az első fiatal nő, aki átlépte lakása köszöbét. De másként csukta be maga után az ajtót. Maga is tudta, hogy valószínűleg nincs igaza, talán csak szeszély az egész, tudat alatti vágy, hogy ideje már új életet kezdenie, de úgy tüntette föl a dolgot, hogy minden megváltozott, amikor a leány elszánta magát, hogy elmenjen lakására, és amikor becsukta maga mögött az ajtót. Neki kellett előre mennie — ostoba jelenet volt —, de hát a villanykapcsoló nem a bejárati ajtó mellett állt. Amint fölgyulladt a világosság, megfordult. A leány már az előszobában állt, és éppen az ajtót csukta be. Eszébe sem jutott, hogy vonakodást mímeljen, mint elődeinek nagy többsége. Nemcsak keze, nemcsak az esőköpeny alatt is szemmel láthatólag rugalmas teste nyomta le a kilincset — a kilincsek rendszerint túlon túl magasan állnak, a régebbi párizsi szállodák ajtóin lejjebb tették a kilincseket —, arcának fintora, egésze lényé részt vett ebben a mozdulatban. Különbö is, bármit csinált, szívvel-lélekkel csinálta. Még az ajtócsukásba is belevitte egyéniségét, ezért látszott mozdulata véglegesnek, soha meg nem ismételtetőnek.

Toma élete most már olyan volt, mint egy kavics. Formás, gömbölyű, elégedett, olyan, mintha mindig is tökéletes lett volna. A kavics úgy gömbölyödött, csiszolódott simára, hogy számtalan áradat sodorta magával, sok vízesés zúdította a mélybe, s közben a lét legkevésbé fájdalmas formáját kereste. A leány élete ezzel szemben olyan volt, mint egy tengeri süné. Szabadon mozgott a víz végtelen tisztaságában. A felszínen — talán — vaskos hullámok himbálózhatnak, a mélyben azonban mindig nyugalom van. Nem volt tökéletes, se sima. Teli volt tüskével, és minden tüskéje külön, érzékenyen, kutatólag mozdult. Csak a kavicsot nem vérezhették föl ezek a tüskék.

Hamarosan rájöttek, hogy számukra a házasság csak formáság, éppen ezért siettek is vele. Megismerkedésük után pontosan hat hétre

összeházasodtak, pedig jóformán nem is esett köztük szó róla. Logikus volt, hogy a húsz évvel fiatalabb feleség meghajoljon férje, férfiás férje, életük e számottevő tényezője előtt. A kavics keményebb a sünnél. Nem egészen érthető, miért cipelnek a sünök egy-egy kavicsot a hátukon, ott a tengerben.

Toma kíváncsi volt, és az életet nem akarta csak a maga szemével nézni, hanem ezzel az új, idegen, fiatal, még kíváncsibb szempárral is. Az anyakönyvvezető kötelességszerűen fölolvasta előttük a házastársak jogait és kötelezettségeit. Ezek között szó sem esett arról, hogy Dragica — cserébe nyugalmáért — kölcsönadja neki a szemét. Toma azonban világosan érezte, hogy ha a világot nemcsak a maga, hanem más szemével is nézi, egészen biztosan gazdagabb lesz, ha nem is szenvedéssel, szomorúsággal.

De most már valóban túlságosan soká hallgattak.

Hat hét telt el, és Dragica egy-kettőre beletanult az igazgató elvtárs feleségének a szerepébe. Most azonban fészkelődött, nyugtalan lett, megérezte, hogy férje fejében olyan gondolatok szorongnak, amikről nem számol be neki. Kinyújtotta szép, a kellenél talán egy árnyalattal fehérebb, kerek nyakát, elvárta, hogy férje szórakoztassa. Toma haragudott magára emiatt, s most már egyre határozottabban hasonlította össze feleségét a pincérrel. Stole jelenlétében sohasem érezte magát kellemetlenül, csak azért, mert nem volt kedve beszélni. Ha éppen gondolkozni szottyant kedve, hát ült, cigarettázott és gondolkozott, senki-nek sem volt joga hozzá, hogy a munkaidő után, a tanácskozó termék falain kívül is várjon tőle valamit. Dragicának azonban — ismerte be — joga volt hozzá, hogy minden pillanatban megköveteljen valamit. Rájött, hogy a házasság nem ige, mint, mondjuk a — menni. Menni valakivel. A házasság főnév, még hozzá nagyon is állandó. És most, a húszéves életigénylés és megtestesült birtoklási vágy mellett, nem tehette egyszerűen már azt, amit akart. Dragica élete — Toma e pillanatban úgy érezte — mit sem változott a házassággal. Természetesen, továbbra is eljárt az egyetemre, összejövetelekre, konferenciákra, de vívóórákra és baráti estékre is. „Nem neked való ez, drágám, a srácokat zavarná a jelenléd!” — mondotta, amikor Toma felajánlotta, hogy elkíséri, sőt vele is marad. „Te sem akarhatod, hogy távol maradjak, visszahúzódjak a társadalmi tevékenységtől, miután hozzád mentem feleségül”. Nem szívesen hagyta otthon Dragicát és egyetemi kollégáit a lakásban, ha este megbeszélésre vagy a pártbizottságra kellett mennie. Dragicának nem voltak barátnői, csak barátai. Igazi nő volt, nem szerette a nőtársaságot. Toma — világeletében kötelességtudó, lelkiismeretes ember volt — nem látott semmit sem abban, hogy a terheknek rája eső részét mindennek ellenére vállalja, ezúttal például, beszéljen, de már némi dac ébredezett benne. Miért változtatna szokásain, miért ne hallgatna, ha éppen ehhez van kedve? A csend elnyúlt, és nem hozott semmi megkönnyebbülést. Toma csökönyösen hallgatott, lelki nyugalmának azonban vége volt, s a helyzeten az sem változtatott volna, ha megszólal. Nem érezte azt az örömet sem, ami azelőtt rendszeres velejárója volt klubjának. Végül rájött, hogy csak azért hozta magával Dragicát, hogy megmutassa Stolenak. Abban reménykedett, hogy Dragica éppúgy tetszik majd az idős pincérnek, mint barátainak, és a pincér egyébként kifejezéstelen szemében megcsillan egy pillanatra az elismerés vagy legalább az irigység szikrája.

Dragica megérezte a benne végbemenő küzdelmet, talán részt is vett benne, és valószínűleg győzött is, anélkül, hogy tudott volna győzelméről. Sokan bámulták. Mindig nézte valaki. Toma nem is látta, kicsoda. Most csak az asszony arcát látta, s furcsa, valahogy férfias tekintetét. Ismerte már ezt az arckifejezést, ezt a hűvös álarcot, a semmibe meredő tekintet, aminek a férfiak mindig lépre mentek.

Közben megérkezett Stole az előétellel.

— Pompásan készítik ezek a libamáját! — szólalt meg Toma, de mindjárt el is szégyellte magát az „ezek” szóért. Úgy érezte, áruást követ el Stole ellen, és hízeleg Dragicának.

Az asszony mindent megértett, és az el sem kezdett veszekedés után, a kibékülés jeleként, csicseregni kezdett. Nem haragudott a hallgatásért, mert észre sem vette.

— Édesem, tudod mennyire szeretem a libamáját, de nem hinném, hogy jót tesz az alakomnak...

Toma odanyújtotta neki a kenyereskosarat, és közben véletlenül megérintette a kezét. Boldogan vette tudomásul, hogy az érintés melege — mint mindig — áramként futott végig az asszonyom. Minden érintése — a leggyengébb is — végigáramlott egész testén, és Toma mindig láthatta Dragica kifejező arcán, érzékeny vonásain a villámgyorsan bekövetkező változást. Dragicára úgy hatott a véletlen érintés is, mint amikor — akár csak egy vékony pálcikával is — megérintjük a fürdőmedence zöld vizének sima tükkrét. Toma abban reménykedett, hogy érintése Dragica érzelmeinek egyetlen kulcsa. Jól tudta azonban, hogy vannak kulcsok, amelyeket tulajdonosuk egy egész életen át büszkén hord magával, pedig hát az egyetlen ajtó, amelynek zárját nyitják, már réges-rég elpusztult, porrá égett, elkorhadt, vagy soha nem is létezett...

A pincér személytelen mosolya semmit sem árult el abból, amit gondolt. Az új házaspár járt utakon halad — talán erre a következtetésre jutott. Főlszolgáltatta az ételt, kezük ügyébe helyezte a tányérok, érdeklődött, milyen italt kívánnak, és már távozott is. A többi vendéggel foglalkozott, és buzgón bólogatott:

— Igenis, két kávé! Azonnal hozom! Igenis, ne édesen, hogyne, tudom...

Nem is jutott eszébe a kéz, amelyet nem nyújtottak feléje. Dragica — egy közömbös ég csillaga — nem is létezett számára. Vetélytársa sem volt. Toma máskor is el fog jönni, méghozzá egyedül. A pincérek manapság gyóntatók, pszichoanalitikusok — hajdan varázsló, táltos volt a nevük. Toma máskor is eljön. Éppen úgy, mint amikor Londonba utazott, hogy angolul tanuljon, és utána hazajött. Hat hónapig volt távol. Lehet, hogy ez a dolog most tovább tart majd egy kicsit, de lehet, hogy még annyi ideig sem. Kezdetben talán majd zavartan, fiúsan mosolyog, és dünyög is majd valami mentegetőzésfélét: „A feleségem elutazott. Fáj a fogam. Valami könnyű vacsorát szeretnék, Stole, de finomat...” Azután majd, később, megkezdji a gyónást. Az első ilyen estén nagy számlát csinál, és sok szeszt fogyaszt. És a kissé szégyenkező Toma, mintegy véletlenül, szokatlanul nagy borraalót ad majd.

Más szóval:
A csillag ottmaradt a távoli, hideg égbolton. A sötét víztükörben nézegette magát. Amikor a nagy, fekete mén inni jött, a víz színe megzavarosodott. A mén nem itta meg a csillagot. A csillag ott maradt az égen. És amikor a víz később kisimult, tükörében ismét megjelent a csillag. Egy napon azután egy nagy, fekete, nagyon szomjas mén jött, és megitta az egész vizet. Így maradt a csillag magában az égbolton, mert nem volt miben nézegetnie magát. Szomorú volt a csillag, mert a csillagok nőneműek és feltétlenül szükségük van tükörre.

Bodrits István fordítása

